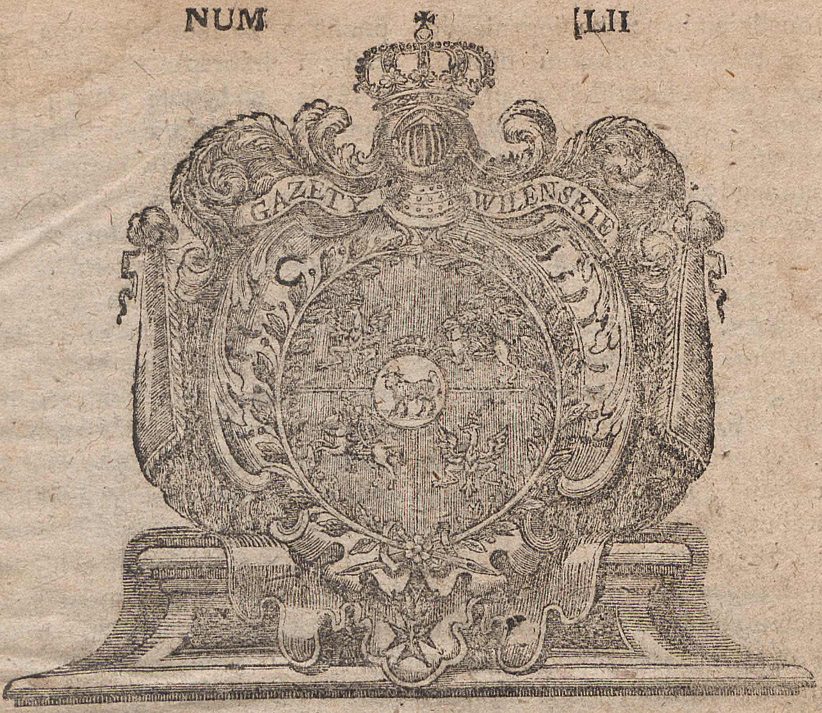
NUM. LII.

w PIĄTEK DNIA 26. GRUDNIA ROKU 1783

Z Wilna dnia 26. Grudnia.

Zazdrośna i ſkryta Natura acz niezawſze, doſyć iednak częſto, hoynie nadgradzać zwykła uſilną pracę i cierpliwość w dociekaniu przyczyn przyrodzonych ſkutkow, dowodem tego być może naſtępuiący przykład: Pewny z Senatorow Litewſkich poſtrzegaiąc, że w linii drzewami ſadzoney na dziedzińcu Dobr Jego dziedzicznych w iednym mieyſcu drzewa różnemi czaſami, wioſną i w ieſieni, przez trzy lata ze wſzelką pilnością i oſtróżnością ſadzone zawſze uſychały, gdy tym czaſem inne w całey obuſtronney linii poſadzone pięknie ſię rozkrzewiały, nieuſtraſzony bynaymniey taką uporczywością natury, w przeſzłym Li-

ſtopadzie chcąc koniecznie do ciąg takowego ſkutku iſtotney przyczyny, kazał w przytomności ſwoiey kopać w tym mieyſcu głębiey niż dotąd kopano, gdy zatym warſtą iedną lub drugą więcey ziemi wybrano niż pierwiey, poſtrzeżono kocioł miedziany, doſyć przeſtronny, napełniony metalem białym, w piramidalne ſztabki długie na kilka całow w iedney formie odlewanym. Dla prędkiego zadoſyć uczynienia ciekawości, iakiegoby gatunku był metal, wydobytą laſkę w ręku trzymaiąc ſchylił łacniuchno pośrzodku, końce wzaiemnie do ſiebie zbliżywſzy, a ſądząc z takowey giętkości, że znaleziony metal ieſt cyną Angielſką, kazał wydobyć kocioł z metalem i zanieść do pokoiu, gdzie wydobytych laſek naliczono tyſiąc trzyſta, każda z nich miała napiſ w ięzyku Ruſkim, grabſztychem wyryty, kocioł przez dawność pokazał ſię być w całey ſwoiey rozległości podziurawionym iak przetak, laſki zaś natychmiaſt po wydobyciu tak ztwardniały, że żadney nie można dyło ſchylić, ani pierwſzey ſchyloney na mieyſcu nazad odchylić, z tey okazyi wzięto metal na ściſłą probę i poznano, że nie ieſt cyną, ale czſtym ſrebrem, każda laſka ważyła grzywnę czyli puł funta. Jeśli ſrebro w tych laſkach ieſt naymniey dwónaſtey proby, tedy każda z nich, ważąc grzywnę, koſztuie złotych 48. a zatym wſzyſtkie razem czynią 62. tyſiące czteryſta złptych. Piękna to nadgroda za podiętą prace od Właściciela w dociekaniu przyczyn trzyletniego uſychania drzewa, powſzechność zaś ma w korzyści, gdy wie dopioro, że i metale mogą miękczeć w ziemi.

Mrozy w tych dniach znacznie tu natężać ſię poczeły dnia 24. z rana było mrozu 17. graduſow i dwie trzecie części. Dnia 25 z rana 14. wieczorem 16. Dziś zaś z rana 17. i puł.

Z Warszawy d. 17. Grud.

Dzień onegdayszy, to jeſt 15. Grudnia, był Rocznicą fatalnego pożaru, przez który, wspaniały ów i godzien *Rzymu* tuteyſzy Pałac Rzeczypoſpolitey, *Kraſińſkich* zwany, do ſzczętu Roku przeſzłego zoſtał ſpuſtoſzony. Roku terązniey ſzego, tenże onegdayſzy dzień 15. Grudnia, będzie ſławną *Epochą*, nieśmiertelny czyniącą Honor Panuiącemu i Rządowi, gdy właśnie tegoż dnia, pomieniony Pałac

dokończony został; i wspanial szy niż przedtym, oraz od ognia (cały miedzią kryty) bespiecznieyszy, z popiołów swych, iak ów *Fenix*, z powszechną całey Stolicy radością szczęśliwie powstał. Jakoż nazautrz zaraz, to iest dnia wczorayszego, Jmć Pan *Merlini*, Budowniczy Rzeczypospolitey, w przytomności *Rady Nieustaiącey*, miał honor oddać Nayiaśnieyszemu Panu od tegoż Pałacu Kluczmisternie robiony, wyzłacany, i Herbami Królewskiemi i Rzeczypospolitey ozdobiony; który, Król Jmć przyimuiąc, ukontentowanie swe z iego dozoru i pracy, łaskawie oświadczyć raczył. Patrząc teraz, iak ta Fabryka, wspaniałey ieszcze z pożaru powstała; rzecze kto, iż sprawdziło się dawne *Polskie* przysłowie: *Ogień buduie;* ale niechże doda Bo *STANISŁAW AUGUST* Panuie.

Z Petersburga dnia 4 Listopada

Podług ostatnich nowin, które odebrano o Xiążęciu *Potemkinie*, ten Pan maiąc się (Bogu dzięki) iuż lepiey po swey niebespieczney chorobie, kontynuie podróż swą powracaiąc do Dworu, lecz dla oszczędzenia zdrowia, nie więcey uieżdza na dzień, iak tylko po 40. *Wiorst*. Pułkownik *Tamara*, który przywiozł tu Traktat zawarty między Xiążeciem *Herakliuszem* Carem *Kartalinii*, powrócił do *Georgii* z Ratyfikacyą Jmperatorowey Jeymci. Xiąże *Salomon*, który dzieli równie swe Panowanie z pomienionym Xiążęciem *Herakliuszem* *w Georgii i Mingrelii*, niechciał widzieć dla siebie równych pożytków, w protekcyi naszey Monarchini. Przynaymniey do tychczas nieprzyiął tych ofiar, które mu czyniono w tey mierze.

Z Grecyi d. 6. Listopada.

Słychać, że *Albańczykowie* w *Seres* w *Macedonii* skupili się, gdzie wielkie zdzierstwa i okrucieństwa popełniaią, osobliwie mszczą się nad *Arnautami*, którzy na ofiarę przeciwko nim byli wyznaczeni; z obustron na placu przeszło 2,000. ludzi poległo. Oprócz tego, barzo wiele maiętnych ludzi, pod czas rabunków, życie utraciło.

Z Londynu dnia 11. Listopada.

Dnia dzisieyszego obie Jzby Parlamentu *Angielskiego* rospoczeły swoie Sessye Xiąże *Gallii*, następca Tronu, który pierwszy raz zasiada w Jzbie *Parowskiey*, udał się do niey o drugiey godzinie po połu-

dniu, w aſſyſtencyi dwóch karet, przy konwoiu Grenadyerow, na koniach, maiąc przy ſobie Lordow *Lewisham, i Southampton.* Będąc w prowadzony do Jzby ze wſzelkiemi należytemi ceremoniami, wykonał tam zwykłą przyſięgę, i zaſiadł na prawey ręce tronu. W pół godziny potym, ſam Król Jmć przybył, i zagaił Seſſyą, mianą podług zwyczaiu mową, w którey między innemi zalecił naybarziey obmyślenie ſpoſobów, do utrzymania i powiękſzenia dochodow Kompanii *Indyiſkiey,* i znowu zapowiedział, iż ieſzcze potrzebne będą w Narodzie podatki, dla utrzymania kredytu publicznego.

Z Wiednia dnia 12. Liſtopada.

Upewniaią, że *Porta* ustępuie nam *Belgradu,* lewego brzegu *Dunaiu,* i część *Woloſzczyzny,* przydaiąc ieſzcze do tego wſzyſtkiego ſummę od 5. millionow Złotych, w nadgrodę za podięte od nas koſzty na przygotowania woienne. Tym czaſem też przygotowania u nas nieuſtaią, i werbunki idą z wielką pilnością. Rybacy i przewoznicy wezwani byli w tych dniach do Departamentu morſkiego. Część ich będzie posłana do *Węgier,* dla ſłużenia tam za przewozników.

Upewniaią. że maryaż Arcy - Xiążęcia *Toſkańſkiego* z Xiężniczką *Elżbietą de Wirtemberg* ogłoſzony będzie na przyſzłą wioſnę; którego też czaſu Arcy - Xiąże przybędzie tu z ſwemi Rodzicami, Wielkim Xiążęciem y Wielką Xiężną *Toſkańſką*

Od Dunaiu dnia 13. Liſtopada.

Poſeł *Angielſki* w *Carogrodzie,* miał miniſteryalnie oznaymić *Reis - Effendemu,* że byłoby barzo miło Królowi *W. Brytannii,* dowiedzieć ſię o tym, że *Dywan* ſzczyrze przykłada ſię do tego, ażeby ſię pogodził z oboygą Dworami Ceſarſkiemi; gdyż te uſtawiczne odwłoki nieſłużyłyby, iak tylko do podniecenia woyny powſzechney; która, według wſzelkich pozorów, byłaby wcale nie zpożytkiem dla Państwa *Ottomańſkiego.*

Z Wiednia dnia 26. Liſtopada.

Z mocy dopiero wyſzłey naywyżſzey rezolucyi, ogłoſzono nowych Biſkupów na Biſkupſtwa do *Freyburg, Lintz, Gratz, Budweis, i St. Pölten.* Intrata Arcy - Biſkupia ma być 20,000, Biſkupia zaś 12,000. *Złotych Ryńſkich.*

NUM. LII.

SUPLEMENT
DO GAZET WILENSKICH

w PIĄTEK DNIA 26 GRUDNIA ROKU 1783.

Z Londynu dnia 14. Listopada.

Ministerium nasze nie wiele dba na roboty i krzyki *Irlandczykow*, gdyż iest rzecz pewna, że ma większą liczbę głosow w ninieyszym Parlamencie *Irlandzkim*.

Z Paryża dnia 14. Listopada.

Hrabia *d' Aranda* Poseł *Hiszpański* powrócił nagle z *Fontainebleau*, i wybiera się do *Hiszpanii*. Ten wyiazd, iak iest rzecz naturalna, wiele daie do myślenia. Wszakże pomieniony Hrabia zapewnia, iż on wyieżdza dla swoich własnych interessow, i że powróci tu w miesiącu Czerwcu. W iego nieprzytomności, Kawaler *d' Heredia* będzie sprawował interessa Dworu *Madryckiego*.

Z Rzymu dnia 18. Listopada.

Młody Xiąże *de Prignano*, lat 18. maiący, ostatni z swoiey zacney i bogatey Familii, mimo wiedzy żyiącey ieszcze swey Matki, ożenił się taiemnie z Hrabianką *de Malatesta* w 15. roku wieku swego zostaiącą, nie barzo posażną. To ożenienie, znać że Matce młodego Xiążęcia niepodobało się, gdyż za iey staraniem, Nowożeniec trafił na Przenosiny do Zamku *S. Anioła*, a iego Oblubienica do Klasztoru, wespół z swą Matką Hrabiną *de Malatesta*, która ten Maryaż skrycie koiarzyła i do skutku przyprowadziła. Czekamy końca tey Awantury; tym czasem przyznać trzeba, że ta Hrabina *de Malatesta* (mimo swego nazwiska) ma nie złą głowę.

Z Włoch dnia 18. Listopada.

Szwedzki Agent w *Rzymie* Pan *Piranesi*, pobiegł do *Pizy*,

dla odbiera rozkazów od Króla Monarchy swego, który barzo grzecznie do *Oyca S.* pisał, oznaymuiąc mu, że dawać będzie protekcyą Katolikom w swym Państwie będącym, i obiecał Iego Swiątobliwości przysłać kollekcyą wszystkich Królów *Szwedzkich* w złotych medalach, i produktów tamecznego kraiu.

Z Włoch dnia 20. Listopada

Król Jmć *Szwedzki*, pod imieniem Hrabi *de Haga* woiażuiący, iuż po trzeci raz dnia 16. tego miesiąca przyieżdżał do *Liworny*, dla odwiedzenia tamecznego Teatrum. Wieczorem powrócił nazad do kąpieli przy *Pizie*, i ztamtąd wyiechał dnia 19. do *Genui*, chcąc być przytomnym Koronacyi nowo obranego *Doży*.

Z Wiednia dnia 22. Listopada. Collegium Theresianum ma być skassowane; wspaniałe zaś iego zabudowanie, będzie wyznaczone i przygotowane dla familii Xiążąt *Florenckich*.

Kassacya wszystkich Klasztorow Zakonu *Weisspamer*, dnia wczorayszego od Cesarza iest podpisana. Klasztory po nich, *Minoritami* będą napełnione; ponieważ tymże *Minoritom* wyiść z miasta, dany iest rozkaz.

Cesarz Jmć *Arędę Tabaczną* skassował, która aż do roku 1784. zakontraktowana była, i rezolwował się na swoie *Conto* w ten sposob przez cztrech Administratorów utrzymywać, że z nich każdy po 4,000. Złotych i *20.* procentu na *2,700,000.* Złotych czystego dochodu mieć będzie, Arendarzom zaś tabacznym hoynie nagrodzono; którzy nietylko na tym nie tracą, ale owszem więcey niż 1,000,000. zyskuią.

Z Austryi dnia 22. Listopada.

Extraordynaryiny kuryer, miał z *Wiednia* pobiedz do *Konstantynopola*, z propozycyą do tamecznego Internuncyusza, ażeby nalegał u *Dywanu* o prędką odpowiedź.

Z Hamburga dnia 26. Listopada. Nowiny o aktualnych siłach *Tureckich*, z dopiero wyszłego z druku, mocno interessuiącego Pisma, widzieć się daie *Summa* całego *Tureckiego* woyska, we wszystkich kraiach Państwa *Ottomańskiego*; to iest Jnfanteryi 207, 400. Kawaleryi 240,054 rachuiąc w niey 60,000. *Tatarow*

Z Kolonii dnia 27. Listopada.

Listy *Carogrodzkie* donoszą,

iż wszystkie nieszczęścia razem na *Portę* skupiły się. Niedość że dwa potężne Mocarstwa *Austryi i Rossyi* stoią w gotowości przeciwko niey skonfederowane; alić doszła do *Dywanu* nowina, iż *Persowie* wielkie i straszne czynią woienne przygotowania; *Albańczycy* grożą *Morei* nowym wpadnieniem; w *Egipcie* ogień woienny wszczoł się między Baszą *Kairskim* i drugim rząd nad Wyższemi Prowincyami maiącym. W tych okolicznościach, *Mufty* drży, *Jmanowie* wzdychaią, a *Derwiszowie* (to iest Duchowni *Mahometańscy*) wielkim głosem do swego Proroka wołaią, aby ratował ten swoy Narod, ktory przedtym, iakie chciał Prawa dawał *Persom, Medom, Egiptowi. Armenii*, całey *Grecyi*, i wielu Kraiom Chrześciańskim. Teraz właśnie czas Ministrom dwóch Dworow Cesarskich, z tego *Mahometańskich Derwiszow* wołania. szydzić z *Eliaszem* Prorokiem: *Clamate voce maiore.*

Z Wiednia dnia 1. Grudnia.

Z Włoch donoszą, że Król Jmć *Szwecki* pisał do Oyca *S.* barzo grzecznie, oznaymuiąc, że myśli Jego Swiątobliwości w *Rzymie* oddać wizytę, i Katolikom w iego Państwie będącym protekcyą swoię obiecuie.

Z Niemiec dnia 2. Grudnia.

Elektor Jmć *Bawarski*, przez wyszłe Rozporządzenie pod datą dnia 19. Września, a teraz ogłoszone, rozkazał; *1mo.* Ażeby Rachunki Kościelne, corocznie *Radzie Elektoralney* były podawane *2do.* Ażeby odtąd więcey nie pożyczano Kościelnych pieniędzy, i pożyczone już poodbierawszy, aby były *Radzie* oddane, a to wszystko dla większey bespieczności.

Z Białey Rusi dnia 4. Grudn:

Xiąże Jmć *Potemkin*, przybywszy do Dobr swych *Białoruskich*, zwanych *Dąbrowna*, wyiechał z tamtąd dnia 20. przeszłego miesiąca Listopada, dążąc przez *Moskwę* do *Petersburga.*

DONIESIENIE z WILNA

W Drukarni J. K. Mci przy Akademii Wileńskiey wyszedł z pod prasy Kalendarzyk Polityczny Wileński na Rok przestępny 1784. który prócz Genealogii Monarchow i Xiążąt Europeyskich

[illegible]nion i nazwiſk Senatorow, Miniſtrow, Dignitarzow Kommiſſarzow [illegible] wſzyſtkich Magiſtratus Rzeczypoſpolitey w Koronie i Litew: oraz Kawalerow obu Orderow, Pralatow, Kanonikow i Urzędnikow Litewſkich, zawiera w ſobie naprzód Wiadomości pożyteczne: *Jako to, Spoſob robienia różnych gatunkow Tabaki z ordynaryinego Ukraińſkiego lub Komiſſyinego tytuniu, wſzczegulności zaś* Hollenderki, Maroko, *St.* Omeru, Brazylii, Tonki, Hiſzpanki, i wyborney tabaki poſpolitey, *także ſpoſoby robienia: Dobrego atramentu, który koloru nie odmienia. Kitu Angielſkiego do łączenia metallow ze ſzkłem i kamienmi, Kitu mniey koſztuiącego, do łączenia metallow i drzewa ze ſzkłem i kamienmi, Szwarcu Angielſkiego, do lakierowania botow i trzewikow, wyimowania plam różnych z bielizny, z materyi jedwabnych i Sukien w rozmaitych kolorach. Tudzież ſpoſob robienia rzedniey pomady, proſzku do chędożenia zembow. ſpoſob chowania ſzczawiu przez całą zimę, robienia ſwiec Moſkiewſkich, paſkow Angielſkich do wecowania brzytew tak dobrze, iak na marmurku. Spoſoby dawania różnych lakierow, wſzczegulności zaś: Lakieru Angielſkiego ciemno przezroczyſto czerwonego do udawania koloru Mahoni na ſtolikach, kantorkach, meblach i Inſtrumentach Muzycznych. Lakieru białego do naprowadzania portretow, ryſunkow i mapp, Lakieru do metallow, którym naprowadzony polerowany moſiądz ieſt tak piękny, iak gdyby był w ogniu pozłacany, Lakieru białego którym naprowadzony papier ieſt tak przezroczyſty iak ſzkło, a tym ſamym nayzdatnieyſzy do kopiiowania wſzelkich i naydelikatnieyſzych ryſunkow, do formowania charakteru i do wielu innych pożytecznych zamiarow, któremu iednak znowu można przywrócić pierwſzą białość i nieprzezroczyſtość. Spoſob farbowania materyi iedwabnych białych, tudzież kości, drzewa białego i pior. Spoſob robienia farby czarney, która lepſza jeſt, aniżeli tuſz Niemiecki pod nazwiſkiem Chińſkiego przedaiący ſię.* Powtóre *Zamyka w ſobie reſztę ciekawego i pożytecznego* Zebrania wſzyſtkich Seymow i Praw do rządu Rzeczypoſpolitey zciągaiących ſię. *Naoſtatek Pocztamty pryncypalne Koronne i Litewſkie, rozporządzenie Poczt Litewſkich, i ſzerokość Geograficzną Miaſt znacznieyſzych w W. X. Litewſkim.*